

Az Európai Tudományos és Műszaki Tájékoztatási Hálózat: az első lépések

Az ASLIB (*Association of Special Libraries and Information Bureau = Szakkönyvtárak és Információs Intézmények Szövetsége*) 1975. április 9-i ülésén két előadás hangzott el, amelyek a tudományos és műszaki tájékoztatás európai hálózatának kialakításával, jelenlegi helyzetével és fejlesztési céljaival foglalkoznak.

C.G. GILES – a CIDST (*Committee for Information and Documentation in Science and Technology = az Európai Gazdasági Közösség Tudományos és Műszaki Információs és Dokumentációs Bizottsága*) elnöke – ismertette a Bizottság működését és feladatait. 1971-ben kilenc nyugat-európai ország elhatározta egy európai tudományos, műszaki, társadalmi, gazdasági és jogi tájékoztatási hálózat létrehozását. 1975-ben 1,8 millió dollárt költenek e célra, 1976-ban és az aztán következő években megközelítőleg kétfélmilliót. Ez az összeg a tagországok különböző intézményeiben és szervezeteiben kerül felhasználásra. A részletes tervek kidolgozására azonban még csak most került sor.

A továbblépés érdekében megállapodtak abban, hogy a tagországok együttműködve támogatnak minden olyan törekvést, mely tudományos és műszaki információs rendszerek kialakítására vagy ésszerű fejlesztésére irányul, hogy azután ezekből a rendszerekből az európai hálózat kiépülhessen.

Együtt kell működni továbbá a következő feladatok elvégzésében is:

- a hálózat koherens működését biztosító módszerek és szabályok kidolgozása,
- a tájékoztatási szakemberek és a felhasználók képzése,
- a tájékoztatás és az információkeresés technológiájának fejlesztése.

A feladatok megoldásában a CIDST-t a közösség másik – a tárgyban igen érdekelt – bizottsága (*Committee on Scientific and Technical Research Policy = Tudományos és Műszaki Kutatási Bizottság*) támogatja. A megállapodás értelmében kijelölték a bizottságba az egyes országokat képviselő felelős személyeket. A tervezés során felmerült egyrészt a hálózat által szolgáltatott információk jellegének, másrészt a hálózat technikai, pénzügyi, jogi szervezeti kereteinek kérdése.

Az első kérdésre, az információk tárgykörére az információs igények, szükségletek által létrehozott már meglévő rendszerek adják meg a magától értetődő választ. Ilyenek például az EURATOM frontján, a vas- és acéliparban, a mezőgazdaságban, a környezetügyben már eredményesen működnek, vagy legalábbis a megvalósulás útján vannak.

Sok közülük egy-egy szakterület tájékoztató bázisként működik a megfelelő szakminisztériumok vagy

egyéb illetékes állami szervek mellett. A szervezeti feladatok megoldására a CIDST három munkacsoportot hozott létre. Ezek a

- továbbképzési munkacsoport,
- gazdasági és pénzügyi munkacsoport,
- technikai munkacsoport.

A létrehozandó hálózat tervének megvalósítása csak lépésről lépésre haladva történhet.

A tervek részleteit illetően J.C. GRAY, a *British Library* munkatársa – a CIDST-ben Anglia képviselője – vette át a szót. Előadását a CIDST eddigi működésének elemzésével kezdte, amely a kívülálló megfigyelő szemével nézve szerinte is igen lassúnak tűnhetett. A tagországok minisztereinek 1971-ben kötött megállapodása csak az együttműködés szükségességére vonatkozó általános megállapításokat tartalmazta, magát a CIDST-t csak 1972-ben hozták létre, elnökét pedig 1973-ban nevezték ki. 1974-ig a bizottságnak nem voltak megfelelő munkacsoportjai, amelyek a szervezési, műszaki és gazdasági kérdésekkel érdemben foglalkoztak volna.

Az együttműködés kialakítására vonatkozó törekvések az első időkben csupán az egyes szakterületekre vonatkoztak, később alakult ki a tervező munka során az egységes hálózat programja. A szakterületi együttműködés gondolata a már meglévő rendszerek hatását mutatta az INIS (*International Nuclear Information System = Nemzetközi Nukleáris Tájékoztatási Rendszer*), AGRIS (*International Agricultural Information System = Nemzetközi Mezőgazdasági Tájékoztatási Rendszer*) stb. példája nyomán. De éppen ezeknek példája értékes tanulságokkal is szolgált. Ezek a rendszerek országonkénti decentralizált inputra és központi outputra voltak építve, tehát arra, hogy minden tagország pontosan szállítja az input adatokat. Miután a megállapodásba nem került be semmilyen szankció a késedelmes, vagy mulasztó országokkal szemben, az output szolgáltatások csak igen lassan vagy hiányosan indulhattak meg.

Túl kellett jutni továbbá az évek folyamán sok irreális elképzelésen is, melyek nem álltak arányban a CIDST gazdasági lehetőségeivel.

A technikai munkacsoport létrejötté nagy lépés volt a fejlődésben. Előkészítette az on-line rendszerrel működő számítógépes rendszer kiépítését, amit CIDST közös költségvetésből támogat. Ennek különösen a kis országok számára van nagy jelentősége. A hálózat kiépítésének munkálatait az alábbi négy elvre alapozva kezdték meg:

1. a hálózat megosztott; szolgáltatásait összekapcsolt csomópontok segítségével terjeszti;
2. nyitva áll minden olyan bekapcsolódó részére (tájékoztató intézmény, adatbázis), amely a viszonylag kevés előírást elfogadja és betartja;
3. az egyes adatbázisok fejlesztése vagy a szolgáltatások fenntartása önkéntes, ezt nem szabja meg semmiféle központi, egységesen megállapított előírás;

4. a hálózat gondoskodik arról, hogy széles körben, bárhol igénybe vehető és használható legyen.

Jelenleg a gazdasági támogatás megfelelő szétszórása és mértéke megbeszélések tárgyát képezi. Alapelv, hogy a támogatás mértékét az egyes tájékoztató szolgáltatásoknak a hálózat egésze számára hasznos funkciója szabja meg. Támogatás kizárólag a CIDST valamelyik munkacsoportjának ajánlására adható.

A technikai munkacsoport 18 hónapot töltött a hálózat-összekapcsolás műszaki feltételeinek tanulmányozásával és a fokozatos fejlesztési tervek kidolgozásával. A jelenlegi szakaszban a hálózat kialakításának szervezeti és jogi problémái kerülnek előtérbe, miután a kérdéseknek csak egy része műszaki vonatkozású. A szervezési és jogi kérdések a tájékoztatás minőségét érintik és annyiféleképpen, ahány tagja van a hálózatnak. Bár szakértők, tájékoztatói, műszaki és jogi szakemberek dolgoznak a problémák megoldásán, az ilyen jellegű munkák nem mennek gyorsan. Az előadók véleménye szerint optimális esetben 1976-ra várható a hálózat egyes részeinek összekapcsolása, a teljes hálózat kialakulása pedig 1977 végére.

/GILES, C.G. – GRAY, J.C.: *The European Information Network for Science and Technology: the first stages* = *Aslib Proceedings*, 27. köt. 9. sz. 1975. p. 366–375./

(Grofcsik Gusztávné)

Dokumentumok hozzáférhetősége az USA-ban

Az NFAIS (*National Federation of Abstracting and Indexing Services* = *Indexelő és Referáló Szolgáltatások Országos Szövetsége*) 1975 március 2-án tartott konferenciáján eszméi tervet fogadott el; amelynek végrehajtá-

sa nyomán minden folyóiratcikk, kongresszusi anyag, report, térkép, könyv vagy egyéb dokumentum, melyekről az NFAIS-tagok szolgáltatásaiban hivatkozás található, mindenki számára – mind az Egyesült Államokban mind külföldön – elérhető és beszerezhető lenne.

A határozatot egy bizottság két éves munkája előzte meg, majd jóváhagyásra a NCLIS (*National Commission on Libraries and Information Science* = *Könyvtári és Tájékoztatástudományi Országos Bizottság*) elé terjesztették.

A terv értelmében az összes dokumentumot kiválasztott szakkönyvtárakban deponálják.

A felhasználók a dokumentumok másolataiért térítést fizetnek, mely fedezi a könyvtár költségeit, valamint a szerzői díjat.

/NFAIS Newsletter, 17. k. 2. sz. 1975. p. 1–2./

(Gábor Györgyné)

Bowker ISBN-szalag szolgáltatás

A könyvrendeléshez kapcsolódó, időtrábló papírmunka csökkentésére az R. R. Bowker cég 1976 februártól ISBN mágnesszalagos szolgáltatást nyújt. A szalag minden könyvről, amely a „Books in Print” vagy a „Forthcoming Books” kiadványban megjelenik, a következő adatokat tartalmazza: ISBN szám, szerző, cím, kötettség, kiadás és kötés. Az alapszalagot a továbbiakban kéthavonta kiegészítik.

A szolgáltatás előfizetési díja évi 6000 dollár. Távolati elképzelések szerint ugyanezek az információk később mikrofilmlapon is hozzáférhetőek lesznek. Megjegyzendő, hogy a Bowker cég software szállítást nem vállalja.

/Advanced Technology Libraries, 5. köt. 1. sz. 1976. p. 5./

KÖNYVTÁRI MUNKA – KÖNYVTÁROS HIVATÁS

A tudományos-műszaki könyvtárak Olaszországban

Olaszországban kielégítőnek mondható a műszaki-tudományos könyvtárak jelenlegi helyzete, bár hiányzik a más könyvtárakkal (nyilvános, nemzeti, egyetemi stb.) való koordinált együttműködés. A műszaki-tudományos irodalom gyarapítása, válogatása mind nagyobb problémát jelent, a könyvtárak szolgáltatásaival szemben támasztott igények egyre nagyobbak. Fejlesztésük közös érdek, mert ez az alapja az információszolgáltatásnak, a tudományos együttműködésnek.

A felhasználók igényeinek kielégítése minden esetben elsődleges szempont, ezért keresik a különböző könyvtárak a minél jobb megoldásokat. Mindenekelőtt az szükséges, hogy a könyvtárak és az információs intézmények az elfogadott nemzeti és nemzetközi módszereket alkalmazzák.

Az 1954–55. évekről készült beszámoló 1656 műszaki-tudományos könyvtárról tesz említést [1]; 1961-ben számuk 1713 volt [2]. 1965-ben az *Associazione Italiana Biblioteche* (Olasz Könyvtárosok Egyesülete) és a *Con-*